

Bærekraft og rapportering

Norge har vært ledende på miljørapportering. Fra 1998 har det vært stilt krav i regnskapsloven til opplysninger om forhold som påvirker det ytre miljø. De siste årene har det skjedd mye med miljørapportering, men Norge er ikke lenger i førerretet.

Seniorrådgiver
Harald Brandsås
Revisorforeningen

Regjeringen forventes å fremme en lovproposisjon om EU-tilpasninger i regnskapsloven høsten 2019. EU-direktivet om ikke-finansiell rapportering er en del av EU-reglene som Norge henger etter med å gjennomføre i norsk rett. Hva kan vi forvente, og hva burde vi forvente?

Dagens krav

Regnskapspliktige som utarbeider årsberetning, skal opplyse om forhold ved virksomheten, herunder dens innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. Det skal opplyses om hvilke miljøvirkninger virksomheten gir eller kan gi og hvilke tiltak som er eller planlegges iverksatt for å redusere negative miljøvirkninger. Det viktigste ved kravet er at selskapets ledelse må ha et bevisst forhold til miljøvirkningene. Selve rapporteringen for å oppfylle lovkravet i regnskapsloven § 3–3a er svært standardisert og ikke spesielt informativt.

Etter som miljøbevisstheten har økt, har kritikken av rapporteringen også blitt sterkere. Ifølge ProSus, som var et strategisk program ved Universitetet i Oslo, oppfylte kun elleve av de 100 største norske foretakene kravene for tilfredsstillende rapportering i sine årsberetninger for 2006. Flertallet av

de største bedriftene slurvet med miljørapporteringen i årsberetningen, viste undersøkelsen fra ProSus.

EYs analyse av selskapers klimarisikoppportering, Global Climate Risk Disclosure Barometer 2018, viser at kun i Kina, India, Singapore og De forente arabiske emirater er rapporteringen dårlige enn i Norge.

Mitt inntrykk er at vi har noen norske selskaper som har en meget god rapportering av miljøvirkninger og bærekraft. Vi har noen som har en helt grei rapportering, men dessverre mange som har et stort potensial for forbedring.

Det skapte store bruduljer i 2017 da små foretak slapp å utarbeide årsberetning. Sterke røster hevdet at dette ville ødelegge for arbeidet med likestilling og miljøtiltak. Påstandene var feil. Når man så på hva små foretak rapporterte på likestilling og miljøområdet, var dette standardiserte tekster uten noen verdi for regnskapsleserne.

Forslag til nye norske krav

Regnskapslovutvalget har i NOU 2016: 11 foreslått endringer i reglene om miljøopplysninger i årsberetningen. Den foreslåtte bestemmelsen inkluderer krav til opplysninger om samfunnsansvar, blant annet relatert til miljø, sosiale forhold, arbeidsmiljø, overholdelse av menneskerettigheter og bekjempelse av korrupsjon. Den foreslåtte bestemmelsen bygger på teksten i EU-direktivet og er mindre spisset mot spesifikke temaer enn gjel-

dende § 3–3c, men direktivteksten vil være tilstrekkelig vid til å utvikle praksis og standarder.

Utvalgets forslag skapte stor debatt i høringsrunden. Mange høringsinstanser var opptatt av rapportering av samfunnsansvar og uttalte seg utelukkende om dette i høringssvaret. Flere høringsinstanser ga uttrykk for at rapportering av samfunnsansvar er viktig, og at kravene bør styrkes og ikke svekkes.

Revisorforeningen ba om at brukernes behov burde utredes nærmere. Det må legges til rette for fremtidig utvikling. Revisorforeningen mente også at forslaget burde vært gjenstand for en bredere drøfting og ba Finansdepartementet arbeide videre med dette. Klima- og miljødepartementet mente at det bør arbeides for mer sammenlignbar rapportering på området. Noen høringsinstanser ba om utredning av en uavhengig verifisering av opplysningene.

Regjeringen har så langt ikke fremmet noen lovproposisjon for å følge opp forslaget og høringskommentarene.

Internasjonale regler

EU endret i 2014 det da ett år gamle regnskapsdirektivet. Det ble tatt inn mer spesifikke krav for store foretak om samfunnsansvar og kravene er noe mer omfattende enn det som følger av gjeldende regnskapslov § 3–3c. Direktivet viser til internasjonale rammerverk. Medlemsstatene kan tillate at

foretakene gjør bruk av nasjonale, EU-baserte eller internasjonale rammeverk for slik rapportering.

EU-kommisjonen har etter dette vært meget aktive med å gi anbefalinger og veiledninger om bærekraft innenfor det området de kaller Sustainable Finance. Kommisjonen legger vekt på at bærekraftbetraktninger skal integreres med finansielle beslutninger for en bærekraftig vekst. Det er gitt anbefalinger, regler og forslag til regler på et bredt spekter. Dette inkluderer hva selskapene skal rapportere om bærekraft og hvordan bærekraft påvirker risikovurderinger og investeringer. EU-kommisjonen er en viktig pådriver for å nå FN's 17 bærekraftsmål og Paris-avtalen om klima.

FN har også gitt en rekke uttalelser, veiledninger og standarder om bærekraft og selskapsrapportering. Bærekraftige virksomheter, finansielle markeder og økonomier er helt avgjørende for å nå FN's 17 bærekraftsmål innen 2030.

Prioriterte mål

Revisorforeningen uttaler i sin strategi at man vil arbeide for å bidra til å nå FN's bærekraftsmål. Revisorforeningen har identifisert disse prioriterte målene:

- MÅL 4 God utdanning
- MÅL 5 Likestilling mellom kjønnene
- MÅL 8 Anstendig arbeid og økonomisk vekst
- MÅL 13 Stoppe klimaendringene

120 norske foretak benytter FN's Global Compact. Global Compact er i dag verdens største initiativ for næringslivets samfunnsansvar med mer enn 13 000 deltagere, inkludert mer enn 9500 bedrifter fra 160 land. Tilslutning til Global Compact betyr at bedriften skal gjøre sitt beste for å drive sin virksomhet i tråd med Global Compact sine ti prinsipper og rapportere årlig på aktiviteter og forbedring av praksis.

Det er ikke bare FN og EU som lager regler for selskapenes rapportering av bærekraft. Det er minst 30 ulike regelsett og veiledninger på verdensbasis. Disse fokuserer til dels på ulike forhold, men er også overlappende. Dette blir ikke lett å forholde seg til verken for de som skal rapportere eller for de som skal bruke opplysningene i rapportene. Det svekker sammenlignbarheten mellom selskapene. Opplysningene er ikke alltid konsistente over tid, man skifter fra en standard til en annen og opplysningene verifiseres ofte ikke av revisor eller en annen uavhengig part.

Ved siden av FN's bærekraftsmål (SDG) og Global Compact, er de viktigste initiativene etter min mening, Global Reporting Initiative (GRI), Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) og The Carbon Disclosure Project (CDP). GRI, TCFD og CDP har fått betydelig anvendelse også av norske selskaper.

GRI har god deltakelse fra revisorprofesjonen i sin utarbeidelse og anvendelse av standardene. GRI har også et nært samarbeid med Global Compact som gir harmoniserte regler.

TCFD er et ganske nytt initiativ. Behovet for bedre tilgang til opplysninger om klimarisiko, var bakgrunnen for at tilsynsmyndighetene i G20-landene i 2015 gjennom Financial Stability Board satte ned en arbeidsgruppe for å utrede hvordan selskaper på en bedre og mer systematisk måte kan rapportere om klimarela-

tert risiko. Den britiske regjeringen har i sin Green Finance Strategy fra 2019 uttalt at de forventer at alle børsnoterte selskaper gir opplysninger i tråd med TCFD's anbefalinger innen 2022.

TCFD har utviklet et rammeverk for rapportering om klimarelatert risiko som vil bidra til bedre beslutninger om investering og kredittgivning. TCFD er utviklet av brukerne, for brukerne. Egne rapporteringsstandarder for bærekraftsrapportering tilnærmer seg også anbefalingen fra TCFD, som Climate Disclosure Standards Board og Sustainability Accounting Standards Board. Nordmannen Martin Skancke, tidligere ekspedisjonssjef i Finansdepartementet, har vært sentral i ledelsen av prosjektet som har fått stor tilslutning på kort tid. Martin Skancke ledet også det norske klimarisikoutvalget.

Mer enn 5000 selskaper globalt offentliggjør klimagassutslipp slik CDP krever. CDP henter inn og analyserer data om risiki, muligheter og miljøpåvirkning.

Standarder, lovkrav, oppfordringer eller beste praksis

Både internasjonalt og i Norge diskuteres det om selskapene bør pålegges krav om hva de skal rapportere eller om de ved frivillighet vil sørge for å rapportere det som det enkelte selskapet selv mener er viktige opplysninger om bærekraft.

Klimarisikoutvalget uttalte i NOU 2018: 17 at «Norske myndigheter bør avvente å innføre detaljerte lovkrav til rapportering om klimarisiko. Kunnskapen om klimarisiko øker, men det er fortsatt for tidlig å si at det er etablert en allmenn aksept om hvilke detaljerte rapporteringskrav som er hensiktsmessige. Innføring av nasjonale krav kan sies å være i motstrid med et av hovedmålene med TCFD-arbeidet, som er å sikre at rapporteringen om håndtering av klimarisiko er enhetlig og sammenlignbar på tvers av selskaper, sektorer og land.»

Regnskapslovutvalget anbefalte i NOU 2016: 11 at når det gjelder innholdet i årsberetningen, bør det prioriteres å gjennomføre kravene som følger av direktivet i norsk lov. Utvalget la opp til at opplysningskrav som ikke følger av direktivet, heller skal gis i regnskapsstandard enn i lov.

Jeg tror anbefalingene fra utvalgene som har utredet dette, er fornuftige. Vi kommer ikke unna å innarbeide i norsk lov de kravene som følger av direktivet, og som andre europeiske land har gjennomført for flere år siden.

De store selskapene rapporterer langt ut over lovkravene. De følger standarder og veiledninger, og tar til seg anbefalinger fra brukerne. De små og mellomstore selskapene har ofte hatt en rapportering som er dårligere enn lovkravene og de gir lite interessante opplysninger til brukerne. Målet må være at vi får en god rapportering fra de selskapene hvor opplysningene er etterspurt og interessante for brukerne: det vil si i første krav de store selskapene. Som nevnt over har den britiske regjeringen unnlatt å lovfeste bruk av TCFD i sin Green Finance Strategy 2019, men uttalt at man forventer at børsnoterte selskaper rapporterer etter disse anbefalingene.

I tillegg til de store selskapene bør andre selskaper utføre bærekraftrapportering når det er relevant for selskaps interessenter. Med større brukerpåvirkning vil flere selskaper mene at denne typen rapportering blir relevant, og færre vil lure seg unna. Det kan også stilles krav til at revisor skal uttale seg om rapporteringsforpliktelsene.

Bærekraftrapporteringen må utvikles videre. De største børsnoterte selskapene må delta i denne utviklingen. Det må kanskje stimuleres til flere arenaer for utviklingen. Det skjer en del i Norge gjennom de store revisjonsselskapenes innsats. Revisorforeningen har gjort bærekraft til et av sine satsingsområder i årene som kommer. Vi skal jobbe sammen med våre medlemmer for å integrere bærekraft som en naturlig del i revisjonsbransjen og

næringslivet generelt. Men det trengs mer.

En standardsetting gjennom Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) kan fungere. NRS har tidligere hatt suksess med standarder for selskapenes rapportering, inkludert en standard for årsberetningen. Bærekraft er et område hvor deltakerne i NRS har begrenset kompetanse. Dersom det skulle skje i NRS' regi, må flere andre grupper delta. Man bør kunne forvente at regjeringen i oppfølgingen av regnskapslovutvalgets forslag og oppfølgingen av klimarisikoutvalgets arbeid, vil drøfte videre arbeid og utvikling av miljørapporteringen.

Integrert rapportering

Bærekraftrapporteringen vil også påvirkes av utviklingen av integrering av selskapenes rapportering på andre områder enn finansiell informasjon. Det arbeides med å integrere selskapenes rapportering av finansielle og ikke-finansielle opplysninger på en måte som gjør at brukerne av selskapsinformasjon får en bedre oversikt over resultatet av virksomheten. EU-kommisjonen har i 2019 fulgt opp en utredning fra den europeiske revisorforeningen Accountancy Europe fra 2015 om fremtidens selskapsrapportering. Kommisjonen vil i løpet av høsten komme med en uttalelse om og hvordan man vil endre rapporteringsreglene i EU.

Ny teknologi og nye brukergrupper gjør at gjeldende papir- og pdf-basert rapportering ikke lenger er tidsmessig. De nye brukergruppene etterspør mer og andre opplysninger enn hva som tradisjonelt er formidlet gjennom årsrapportene. For å hindre rapportering i flere kanaler og sikre at selskapene gir et helhetlig bilde av virksomheten, bør rapporteringen integreres. Dagens teknologi gjør det mulig. Det er da mulig at ulike brukere kan få en samlet, overordnet rapportering, for så å finne mer detaljerte og spesifikke opplysninger.

Ved å inkludere klimarelaterte opplysninger i selskapsrapporteringen, vil investorer og andre brukere få lettere

oversikt over klimarelaterte muligheter og trusler. Det er viktig å bevisstgjøre styret og ledelsen på hvordan de tar hensyn til klimarisiko, hvordan risikoen identifiseres, måles og styres, og hvordan den påvirker forretningsmodellen.

Det pågår flere prosjekter med å utvikle en slik integrert rapportering. Det vil gjøre selskapsrapporteringen bedre tilgjengelig for brukerne.

Hva ønsker vi om rapportering av bærekraft

Regjeringens forventede lovproposisjon om regnskapsloven er en gylden mulighet for regjeringen til å vise en offensiv holdning til bærekraftrapportering og utvikling av fremtidens selskapsrapportering. Oppfølgingen av regnskapslovutvalgets og klimarisikoutvalgets forslag gir regjeringen en god mulighet til flere skritt fremover. Gjør de ikke det, risikerer de betydelig kritikk fra brukerne og fra opposisjonen på Stortinget.

Det vil være trist bare å gjøre en teknisk tilpasning til endringene i regnskapsdirektivet. Når regjeringen uttrykker store ambisjoner på bærekraft, må det også gjøre utslag på hvordan regjeringen forventer rapporteringen av bærekraft bør være.

Regjeringen bør synliggjøre ambisjonene for hva børsnoterte og andre store selskaper bør rapportere om. Rapporteringen bør også inkludere andre selskaper som har forhold brukerne forventer at det opplyses om. Små selskaper bør fortsatt være fritatt med mindre de er i en situasjon eller bransje hvor opplysninger forventes. For mellomstore selskaper bør kravene ligge på EØS-forpliktelsene med mindre de er i en situasjon eller bransje hvor opplysninger forventes.

Da kan vi få god rapportering om det viktige, fra de viktige, og vi vil tilfredsstille brukernes behov.